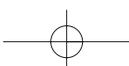

ΘΕΜΑ: «Ο Οδυσσεάς στον Άδη.»
Προσέγγιση της Μυθολογίας δραματοποιώντας τα κείμενα του Ομήρου»
5ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΠΡΕΒΕΖΑΣ
Σχολικός Σύμβουλος: Κ. Μιχαλάς
Εκπαιδευτικός υλοποίησης: Παπαδάτος Παναγιώτης
Τάξη Γ΄

Ευέλικτη Ζώνη

Επιλογή του θέματος

Η πρώτη επαφή των παιδιών με θεατρικό κείμενο υπήρξε η παρακολούθηση της θεατρικής παράστασης «Ελίζα» από το ΔΗΠΕΘΙ Ιωαννίνων όπου είδαμε και την έκθεση των θεατρικών κοστούμιών στο ίδιο χώρο. **(Εικόνα 6)**

Έτσι μας δόθηκε η ευκαιρία να μιλήσουμε για ένα θεατρικό έργο. Το κείμενο, τη σκηνοθεσία, τους ρόλους, το συγγραφέα, τη μουσική, το μακιγιάζ, το φωτισμό και όλα όσα συμβάλλουν για το ανέβασμα μιας θεατρικής παράστασης. Οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες κατέγραψαν και ανέφεραν άλλες παραστάσεις που έχουν παρακολουθήσει, διαβάσαμε σχετικά προγράμματα και ακούσαμε μουσική διαφόρων θεατρικών παραστάσεων.

Την παράσταση «Ο Οδυσσέας στον Άδη» την είχαν δει το καλοκαίρι πολλοί μαθητές που την ανέβασε στην πόλη μας ο τοπικός ερασιτεχνικός θίασος της Θεατρικής Σκηνης Πρέβεζας.

Έτσι τα παιδιά πρότειναν αν μπορούμε να παίξουμε και εμείς το έργο και συγχρόνως να μάθουμε πολλά ιστορικά και μυθολογικά στοιχεία γιατί το μάθημα της Ιστορίας της Γ΄ Τάξης έχει πολλές Μυθολογικές αναφορές οι οποίες συνδέονται με γεωγραφικούς τόπους του νομού της Πρέβεζας.

Ο Αχέρωντας, το ποτάμι που ο Χάροντας περνούσε τις ψυχές στον Κάτω Κόσμο και το Νεκρομαντείο που οι πιστοί της εποχής μπορούσαν να επικοινωνήσουν με τις ψυχές αγαπημένων τους προσώπων και που ο Όμηρος στην περιγραφή του το κάνει να μοιάσει με το μέρος που ο Οδυσσέας κατέβηκε στον Κάτω Κόσμο για να μάθει την μοίρα του από το μάντη Τειρεσία.

Έτσι λοιπόν ήταν μια θαυμάσια ευκαιρία να αναλύσουμε τη ραψωδία λ από την Οδύσεια γνωστή και ως Νέκυια από το αρχαίο νέκυς=νεκρός που περιγράφει την κάθοδο του Οδυσσέα στον Άδη για να πάρει χρησμό από το μάντη Τειρεσία σχετικά με το ταξίδι της επιστροφής του στην Ιθάκη.

Σχεδιασμός και στόχοι

Φέραμε λοιπόν στο Σχολείο το Θεατρικό κείμενο «Ο Οδυσσέας στον Άδη» και οι μαθητές αποφάσισαν να μάθουν για:

Προτάσεις μαθητών

Κύριε, θέλουμε μέσα από το έργο να μάθουμε για...

- Το συγγραφέα της Οδύσειας Όμηρο
- Τα ιστορικά πρόσωπα του έργου, το ρόλο και το χαρακτήρα τους
- Τα κείμενα του μαθήματος της Ιστορίας μας, που συνδέονται με το έργο
- Το αρχαίο ελληνικό κείμενο και τη μετάφρασή του
- Τη σωστή απαγγελία των χορικών
- Τη γεωγραφία της ομηρικής εποχής

- Τα μέρη που διαδραματίζονται τα γεγονότα στην περιοχή μας
- Την χρονολογία που έγιναν
- Την κίνηση του χορού, τη μουσική, τις μάσκες, τα κοστούμια, και γενικά πώς ανεβαίνει μια θεατρική παράσταση
- Να παρουσιάσουμε στο τέλος τις ζωγραφιές μας, τις φωτογραφίες μας και την παράστασή μας

Έτσι λοιπόν μετατρέποντας σε γνωστικά αντικείμενα τις προτάσεις των παιδιών, χωρίσαμε το έργο μας στις εξής διεπιστημονικές-διαθεματικές ενότητες **(Πίνακας 1)**

Με τον τρόπο αυτό ορίσαμε τους εξής σκοπούς και στόχους:

1. Να αποκτήσουν γνώσεις που σχετίζονται με Μυθολογικές και Ιστορικές αναφορές
2. Να αναπτύξουν τη γλωσσική τους έκφραση, τις δημιουργικές-καλλιτεχνικές τους ικανότητες
3. Να μάθουν να συνεργάζονται και να δουλεύουν ομαδοσυνεργατικά
4. Να συνειδητοποιήσουν την αλληλεξάρτηση και τη συνέχεια του χθες με το σήμερα
5. Να γνωρίσουν καλύτερα τον τόπο τους
6. Να διασκεδάσουν, να εκφραστούν διαφορετικά μέσα από τη θεατρική πράξη

Υλοποίηση

Μεθοδολογία

Χωριστήκαμε λοιπόν σε 6 ομάδες των 4 παιδιών η καθεμιά για την καλύτερη επεξεργασία των θεμάτων, δουλεύοντας με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο. **(Εικόνα 1)**

Αρχίσαμε να επεξεργαζόμαστε το θέμα σύμφωνα με τους θεματικούς άξονες που είχαμε ορίσει

ΙΣΤΟΡΙΑ: Βρήκαμε και καταγράψαμε στοιχεία για τον Όμηρο και τα έργα του την Ιλιάδα και την Οδύσσεια. Είδαμε την αρχή της Οδύσσειας στο αρχαίο Ελληνικό κείμενο το οποίο προσπαθήσαμε να διαβάσουμε και να το μάθουμε, καθώς επίσης και την μετάφραση. Η ομάδα 6 τα κατέγραψε **(Εργασία 1)**

Ψάξαμε και βρήκαμε όλα τα κείμενα που βρίσκονται στην Ιστορία και συνδέονται με τον Όμηρο, τον Οδυσσέα, το ταξίδι του στον Άδη και τους ήρωες που αναφέρονται στο έργο.

ΓΛΩΣΣΑ: Διαβάσαμε και αναλύσαμε το έργο, την υπόθεσή του για την οποία έγραψε η ομάδα 1 **(Εργασία 2)**

Το κάθε παιδί πήρε το ρόλο που του ταίριαζε και έγραψε λίγα λόγια για το χαρακτήρα του ήρωα και την θέση του στην εξέλιξη του έργου με τη βοήθεια των συμμαθητών της ομάδας που ανήκε. **(Εργασίες 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12,)**

Τα κορίτσια του χορού έγραψαν για τον αρχαίο ελληνικό χορό. **(Εργασία 1)**
 Ήρθαμε σε επαφή με το αρχαίο κείμενο και διαβάσαμε στα αρχαία τις πρώτες γραμμές της Οδύσσειας.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ: Βρήκαμε τους πιθανούς γεωγραφικούς τόπους της Ομηρικής εποχής (Τροία, Ιθάκη, Αχέροντα...).

Είδαμε τα μέρη στους χάρτες και τα καταγράψαμε σε εργασίες **(Εργασίες 14, 15)**
 Κάναμε εκδρομές-επισκέψεις στον ποταμό Αχέροντα και στο Νεκρομαντείο πιθανό τόπο της κατάβασης του Οδυσσέα στον Κάτω Κόσμο. **(Εικόνες 2, 3)**

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ: Σχηματίσαμε την Ιστορική γραμμή **(Εικόνα 4)** και τοποθετήσαμε πάνω της τις χρονολογίες τέλεσης του Τρωικού πολέμου, της ζωής του Ομήρου, του Μυκηναϊκού πολιτισμού, των Α΄Ολυμπιακών αγώνων κ.α.

Κατανοήσαμε τις έννοιες αιώνας, π.Χ., μ.Χ και κάναμε αρκετές ασκήσεις στην τάξη.
ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ: Στον άξονα της Αισθητικής Αγωγής έγιναν και τα περισσότερα.

Ο χορός προσπάθησε να τραγουδήσει τα χορικά αλλά και να κινηθεί αρμονικά κάτω από τους ήχους μουσικής.

Ζωγραφίσαμε ομαδικά και ατομικά, **(Εικόνες 5)** ενθουσιαστήκαμε προσπαθώντας να δημιουργήσουμε μάσκες, γελάσαμε με τα ρούχα μας φερεμένα από μια μακρινή εποχή.

Δουλέψαμε ομαδικά προσπαθώντας να δημιουργήσουμε την έκθεση φωτογραφίας και ζωγραφικής και την κατασκευή των σκηνικών.

Αξιολόγηση

Η πορεία λοιπόν για το τελικό στόχο μας, το ανέβασμα της παράστασης, υπήρξε δημιουργική και ευχάριστη έξω από την καθημερινή σχολική ρουτίνα. Αποκτήσαμε εμπειρίες όπως απέκτησε και ο Οδυσσέας κατά το ταξίδι της επιστροφής του για την Ιθάκη. Και όπως σημειώνει και ο Καβάφης σημασία δεν έχει η ώρα της επιστροφής αλλά ο πλούτος που αποκτάμε κατά το ταξίδι.

Εμείς λοιπόν το κάναμε το ταξίδι μας, προγραμματίσαμε, υλοποιήσαμε, αποκτήσαμε τις γνώσεις μας και σας καλούμε και στο ανέβασμα της παράστασης που πιστεύουμε να είναι το ίδιο ελκυστική με τη διαδρομή.

Απρίλιος 2004

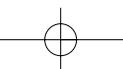
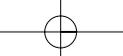
Ο υπεύθυνος εκπ/κός

Παπαδάτος Παναγιώτης

Έκθεση θεατρικών κοστούμιών στο ΔΗΠΕΘΙ Ιωαννίνων

Εικόνα 6

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Θεατρικό έργο
Τι είναι, πώς παίζεται,
σκηνοθεσία, ηθοποιοί,
κεμένο, συγγραφέας
ρόλοι, μουσική
φωτισμός, μακιριάς...

ΙΣΤΟΡΙΑ

Ο συγγραφέας Όμηρος
Ιστορικά πρόσωπα του έργου
Σύνδεση ιστορικών αναφορών
με το μάθημα της Ιστορίας

ΓΛΩΣΣΑ

Ανάγνωση και ανάλυση του έργου
Ανάλυση χαρακτηρισμών των ηρώων
Επαφή με το αρχαίο κείμενο
και τη μετάφραση

ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

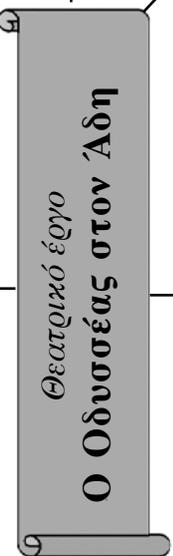
Ζωγραφική,
Μουσική (χορική απαγγελία)
Κινησιολογία, μάσκες, κοστούμια
Έκθεση φωτογραφίας και ζωγραφικής
Ανέβασμα παράστασης

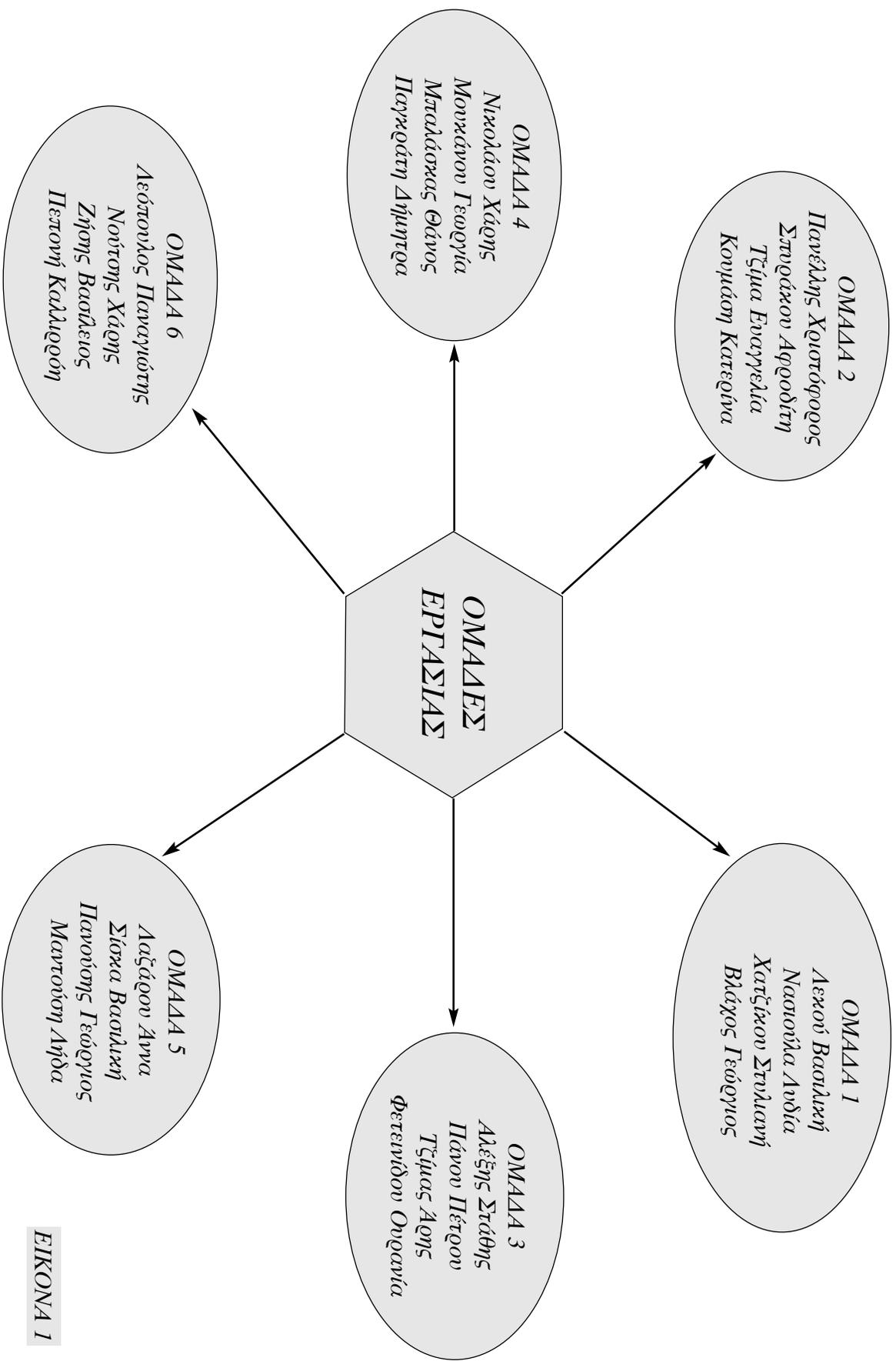
ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

Ιστορική γραμμή
Τοποθέτηση χρονολογική του έργου
Έννοιες: αιώνας, πΧ, μΧ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

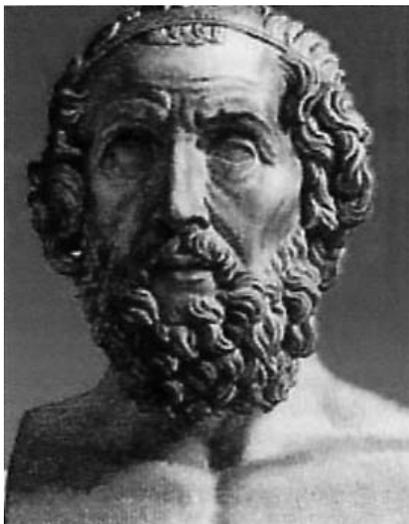
Γεωγραφικοί τόποι
της ομηρικής εποχής
Εκδρομές, επισκέψεις
παράτηρηση πεδίου

ΕΙΚΟΝΑ 1

Όμηρος

Ο Όμηρος είναι ο μεγαλύτερος αρχαίος ποιητής όχι μόνο της Ελλάδας αλλά όλου του Δυτικού πολιτισμού.

Έζησε περίπου 900 χρόνια πριν τη γέννηση του Χριστού και για τον τόπο καταγωγής του μαλώνουν 7 πόλεις: Η Κύμη, η Χίος, ο Κολοφώνας, η Πύλος, το Άργος, η Αθήνα και η Σμύρνη. Πιο πιθανή πατρίδα του όμως θεωρείται η Σμύρνη γνωστή πόλη στα παράλια της Μικράς Ασίας.

Ο Όμηρος έγραψε δύο μεγάλα ποιήματα, έπη, την Ιλιάδα και την Οδύσεια.

Η Ιλιάδα έχει 16.000 στίχους περίπου και περιγράφει τις τελευταίες 51 ημέρες του πολέμου των Ελλήνων εναντίον της Τροίας. Ενός πολέμου που κράτησε 10 ολόκληρα χρόνια. Περιγράφει δε το θυμό του ήρωα Αχιλλέα κατά του Αγαμέμνονα.

Η Οδύσεια έχει περίπου 12000 στίχους και περιγράφει τις περιπέτειες του Οδυσσέα και των συντρόφων του κατά το ταξίδι της επιστροφής στην πατρίδα του την Ιθάκη, μετά την κατάκτηση της Τροίας. Ταξίδι που κράτησε και αυτό 10 ακόμα χρόνια.

Ο Όμηρος γράφει με τέτοια τέχνη ώστε κάνει τον ακροατή να κρατά το ενδιαφέρον του ζωηρό από την αρχή μέχρι το τέλος.

Τα έπη αυτά τα τραγουδούσαν την εποχή εκείνη στις αυλές των βασιλιάδων και των πλούσιων σπιτιών οι αοιδοί, όπως έλεγαν τους τραγουδιστές εκείνης της εποχής.

Ας δούμε λίγο πώς ξεκινάει η Οδύσεια στη γλώσσα εκείνης της εποχής, τα αρχαία ελληνικά καθώς και τη μετάφραση:

*Άνδρα μοι έννεπε, Μούσα, πολύτροπον, ός μάλλα πολλά
πλάγχθη, επει Τροίης ιερόν πτολίεθρον έπερσε.*

Μετάφραση

*Για τον άντρα Μούσα, τον πολυμήχανο να μου διηγηθείς
που βρέθηκε ως τα πέρατα του κόσμου να γυρνά
αφού πάτησε της Τροίας το κάστρο το ιερό*

ΕΡΓΑΣΙΑ 1

Η υπόθεση του έργου

Ο Οδυσσέας κατά το ταξίδι της επιστροφής του στην Ιθάκη μετά την Άλωση της Τροίας συνάντησε πολλές δυσκολίες και είχε πολλές περιπέτειες.

Πριν φύγει από το νησί της μάγισσας **Κίρκης**, η ίδια τον συμβουλεύει να κατεβεί στον Κάτω Κόσμο για να πάρει χρησμό από τον τυφλό μάντη Τειρεσία.

Ο **Οδυσσέας** με τους συντρόφους του βάζουν πλώρη για το ταξίδι αυτό και σαν νυχτώνει φτάνουν στο σημείο που ενώνονται τα τρία ποτάμια.

Προσφέρουν θυσία (χοές) στους θεούς **Άδη** και **Περσεφόνη** και αρχίζουν να εμφανίζονται οι ψυχές των νεκρών.

Πρώτα συναντούν το νεαρό σύντροφο του Οδυσσέα **Ελπήνορα** που τον είχαν αφήσει άκλαντο και άταφο φεύγοντας βιαστικά από την Κίρκη όταν αυτός με το πρωινό ξύπνημα είχε πέσει από την ταράτσα του παλατιού της Κίρκης καθώς ήταν μεθυσμένος.

Μετά έρχεται η πολυπόθητη συνάντηση με τον τυφλό μάντη Τειρεσία και ο Οδυσσέας μαθαίνει όλα όσα θα του συμβούν. Ότι θα γυρίσει στην πατρίδα του, θα σκοτώσει τους μνηστήρες και ότι θα πεθάνει σε βαθιά γεράματα.

Συναντούν την μητέρα του Οδυσσέα, **Αντίκλεια**, που είχε πεθάνει από τον καημό του γιου της.

Τον **Αγαμέμνονα**, τον αρχηγό της εκστρατείας των Αχαιών κατά της Τροίας, που κατά την επιστροφή του στην πατρίδα τον σκότωσε η γυναίκα του Κλυταιμνήστρα με τη βοήθεια του Αίγισθου.

Τον ξακουστό ήρωα **Αχιλλέα** που προτιμά να είναι ζωντανός και ας δουλεύει δούλος σε ξένο αφεντικό παρά βασιλιάς στον Κάτω Κόσμο.

Τον **Αϊάντα**, το παλικάρι που έσωσε το σώμα του νεκρού Αχιλλέα, αλλά το συμβούλιο των αρχηγών έδωσε τα όπλα του νεκρού στον Οδυσσέα.

Τον πονηρό **Σίσυφο** που οι θεοί τον τυράνησαν να κυλάει συνεχώς μια πέτρα.

Τέλος τον **Ηρακλή**, τον μόνο που έχει εξασφαλίσει μια θέση στον Όλυμπο, δίπλα στους Θεούς, μα τώρα βρίσκεται εδώ και διηγείται τη σκληρή του ζωή πάνω στη γη.

Γεμάτος εμπειρίες και πιο σοφός ο Οδυσσέας μπαίνει στο πλοίο του και συνεχίζει το κουραστικό ταξίδι του για την πολυπόθητη και αγαπημένη του πατρίδα, την Ιθάκη

ΕΡΓΑΣΙΑ 2.

Οδυσσέας

Είναι ο βασιλιάς της Ιθάκης. Πατέρας του είναι ο Λαέρτης, έχει γυναίκα του την Πηνελόπη και γιο του τον Τηλέμαχο.

Ο Όμηρος τον εμφανίζει πανούργο και πολυμήχανο. Τολμηρός και ριψοκίνδυνος.

Είναι αυτός που κατασκεύασε το «Δούρειο Ίππο» και η Τροία έπεσε στα χέρια των Αχαιών μετά από 10 χρόνια πολιορκίας.

Εδώ κατεβαίνει στον Άδη για να πάρει χρησμό από το μάντη Τειρεσία και την επιστροφή του στην Ιθάκη.

Συναντάει τον σύντροφό του Ελπήνορα, τη μητέρα του Αντίκλεια, τον Αγαμέμνονα, τον Αχιλλέα, τον Αίαντα, το Σίσυφο και τέλος τον Ηρακλή.

Ο χρησμός είναι καλός, μαθαίνει όσα θέλει και γυρίζει πίσω για τη συνέχεια του ταξιδιού του.

Μυαλωμένος όπως είναι θα καταφέρει να ξεπεράσει τις δυσκολίες και να φτάσει στην πατρίδα του μόνος, χωρίς τους συντρόφους του.

Βασίλης Ζήσης, ΟΜΑΔΑ 6, ΕΡΓΑΣΙΑ 3

Ελπήνορας

Ο Οδυσσέας μαζί με τον Ερμή στις Πύλες του Άδη βλέπει τον Ελπήνορα να εμφανίζεται

Ο Ελπήνορας ήταν ένας από τους συντρόφους του Οδυσσέα, ο πιο νέος.

Είχε σκοτωθεί πέφτοντας από την ταράτσα του παλατιού της Κίρκης ζαλισμένος καθώς ήταν από το μεθύσι.

Στη συνομιλία που έχει εδώ με τον Οδυσσέα είναι στενοχωρημένος που οι σύντροφοί του φεύγοντας βιαστικά από το νησί της Κίρκης τον άφησαν άκλαντο και άθαφτο και τον παρακαλεί όταν γυρίσουν στον επάνω κόσμο να του κάνουν ότι του πρέπει και να βά-

λουν στον τάφο του και ένα κουπί από το πλοίο τους για τιμή.

Τον φαντάζομαι όμορφο, ψηλό και γεροδεμένο.

Γεώργιος Πανούσης, ΟΜΑΔΑ 4, ΕΡΓΑΣΙΑ 4

Τειρεσίας

Ένα αγόρι οδηγεί τον τυφλό μάντη Τειρεσία

Ο Τειρεσίας είναι ο ξακουστός τυφλός μάντης της αρχαιότητας. Σύμφωνα με μια παράδοση έχασε το φως του όταν είδε τη θεά Αθηνά να λούζεται γυμνή.

Ο Τειρεσίας και μετά το θάνατό του εξακολούθησε να έχει την ίδια μεγάλη φήμη σαν μάντης και στον Κάτω Κόσμο.

Έτσι και ο Οδυσσεύς έρχεται εδώ και τον ρωτά για τα μελλούμενα.

Του φανερώνει όλα όσα θα συμβούν, την επιστροφή του, το χάσιμο όλων των συντρόφων του, την εξόντωση των Μνηστήρων και τον ήσυχο θάνατό του σε βαθιά γεράματα.

Τον φαντάζομαι σοβαρό και επειδή είναι γέρος να μη μιλάει πολύ γρήγορα.

Άρης Τζίμας, ΟΜΑΔΑ 3, ΕΡΓΑΣΙΑ 5

Αντίκλεια

Η Αντίκλεια, η μητέρα του Οδυσσέα, ήταν μια πολύ όμορφη γυναίκα.

Τη φαντάζομαι ψηλή, με μαύρα ίσια μαλλιά που έλαμπαν. Μοιάζει πολύ με την Κλεοπάτρα. Ήταν γλυκιά και καλοβαλμένη.

Φορούσε λαμπερές τουαλέτες που τόνιζαν την ομορφιά της. Από τη μέρα που έφυγε ο γιος της ο Οδυσσεύς για τον πόλεμο στην Τροία, έπεσε σε βαριά κατάθλιψη. Τα μάτια της πάντα ήταν δακρυσομένα.

Τα χείλη της από τότε ποτέ δεν ξαναγέλασαν. Τελικά πέθανε από τη στενοχώρια της και βρίσκεται εδώ στον Κάτω Κόσμο.

Έχει μεγάλη απορία γιατί βρίσκεται ο γιος της εδώ. Του μιλάει και του λέει όλα όσα γίνονται στα πατρικά Παλάτια.

Για τον πατέρα του τον Λαέρτη, τον γιο του τον Τηλέμαχο και την αγαπημένη του γυναίκα, την όμορφη Πηνελόπη.

Στο τέλος αγωνιά και τον συμβουλεύει να ανέβει στο φως του ήλιου και να μην ξαναγυρίσει πίσω.

Αφροδίτη Σπυράκου, ΟΜΑΔΑ 2, ΕΡΓΑΣΙΑ 6

Αγαμέμνονας

Ο Αίγισθος σκοτώνει τον Αγαμέμνονα και η Ηλέκτρα παρακολουθεί με αγωνία

η Κλυταιμνήστρα με τη βοήθεια του Αίγισθου όταν γύρισε από τον πόλεμο της Τροίας. Ζητάει ακόμα να μάθει αν είναι καλά ο γιος του ο Ορέστης.

Ο Αγαμέμνονας ήταν γιος του Ατρέα και Βασιλιάς των Μυκηνών.

Ήταν ο αρχηγός των Ελλήνων στον Τρωικό πόλεμο.

Αδερφός του Μενέλαου, βασιλιά της Σπάρτης που είχε γυναίκα την ωραία Ελένη για την οποία έγινε ο Τρωικός πόλεμος.

Τον φαντάζομαι ψηλό, γεροδεμένο και στον πόλεμο να έχει ακριβά όπλα, ασημένια πανοπλία και χρυσή ασπίδα.

Με βλέμμα άγριο όταν πολεμούσε τους εχθρούς του και καλόκαρδος με τους συντρόφους του.

Εδώ στον Άδη εξιστορεί στενοχωρημένος στον Οδυσσέα πώς τον σκότωσε η γυναίκα του

Θάνος Μπαλάσκας, ΟΜΑΔΑ 4, ΕΡΓΑΣΙΑ 7

Αχιλλέας

Εκφράζει ίσως και τη φιλοσοφία των συνηθισμένων, απλών ανθρώπων.

Στη συνομιλία με τον Οδυσσέα έχει αγωνία να μάθει για τον πατέρα του Πηλέα και για το γιο του Νεοπτόλεμο.

Ένας από τους πιο μεγάλους και ονομαστούς ήρωες της αρχαιότητας και του Τρωικού πολέμου. Η μητέρα του, η Θέτιδα, τον είχε βυθίσει στα νερά της Στύγας όταν ήταν μωρό και το σώμα του έγινε αθάνατο εκτός από τη φτέρνα του.

Έτσι σκοτώθηκε στην Τροία από το βέλος του Πάρι που τον πέτυχε στη φτέρνα.

Εδώ στον Κάτω Κόσμο είναι πολύ στενοχωρημένος και φανερώνει στον Οδυσσέα τον καημό του, ότι δηλαδή θα προτιμούσε να είναι στη γη με τους ζωντανούς κι ας δουλεύει υπηρέτης σε φτωχό αφεντικό, παρά να είναι βασιλιάς στον Άδη.

Στάθης Αλέξης, ΟΜΑΔΑ 3, ΕΡΓΑΣΙΑ 8